

Znechucení jako prevence infekčních chorob

Klára Benešová

Psychologický ústav FFMU, Brno

info@psychologon.cz

Stalo se vám někdy, že jste omylem zabořili prsty do shnilého ovoce? Prošli jste v parném létě kolem otevřené popelnice plné hnijících odpadků? Nebo jste viděli, byť jen na obrázku, infikovanou ránu? Pravděpodobně alespoň na jednu z otázek odpovíte kladně, případně si bez obtíží vybavíte podobný zážitek. Výše uvedené podněty sice působí na různé smysly, vyvolávají však totožnou reakci.

Výše uvedené podněty sice působí na různé smysly, vyvolávají však totožnou reakci. Obličej se zkříví do typické grimasy, v ústech je cítit pachut', sníží se krevní tlak i elektrická vodivost kůže a neobvyklá není ani žaludeční nevolnost. To je prožitek znechucení. Znechucení patří mezi šest základních emocí majících transkulturní charakter. Slaměnik však uvádí, že i výraz základních emocí podléhá kulturním pravidlům (2011, s. 66). A sice, že u individualistických kultur je obecně vyšší expresivita, přičemž v zesílené míře se dává najevo štěstí a překvapení, naopak se potlačuje smutek. Rovněž se snažíme emoce tlumit na veřejnosti, kdežto v soukromí je projevujeme adekvátně prožívání.

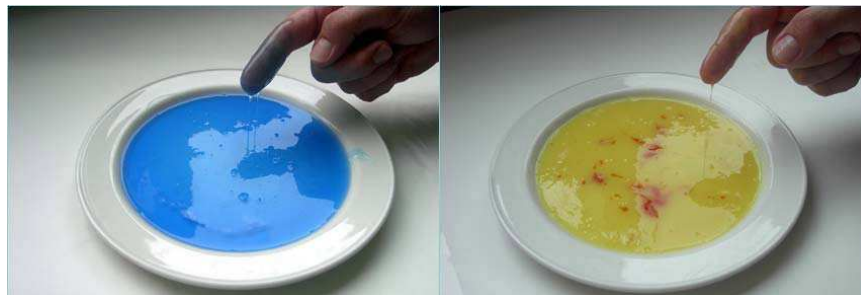
Na internetových stránkách BBC je k dispozici test citlivosti na znechucení sestávající z dvaceti otázek. Tento test vyvinula Dr. Curtisová z London school of hygiene and tropical medicine pro svůj výzkum, kterého se zúčastnilo téměř 40 000 respondentů převážně z Evropy a Severní Ameriky (91%). Dr. Curtisová se zabývala otázkou, slouží-li znechucení k tomu, abychom se vyhnuli nemocem.

Pokud by prožitek znechucení skutečně vedl k prevenci nemocí, pak by měl splňovat následující kritéria.

- Znechucení by mělo být pociťováno silněji při střetnutí se s podnětem, který vykazuje výraznější chorobné znaky, než s podnětem, který takové znaky vykazuje v nižší míře.
- Mělo by působit identicky napříč kulturami.
- Mělo by být výraznější u žen, jelikož ženy nechrání před chorobami jen sebe, nýbrž i své potomky.
- Prožitek znechucení by měl ztrácet na účinnosti v souladu s poklesem reprodukční schopnosti jedince.
- A konečně. Znechucení by mělo být pociťováno silněji při kontaktu s cizími osobami než s blízkými příbuznými.

Těchto pět hypotéz bylo testováno následujícím způsobem. Byly sestaveny dvojice fotografií zobrazující stejný objekt, avšak na jedné fotografii byl objekt upraven tak, aby vypadal zdravotně nezávadně, zatímco na druhé měl vzbuzovat znechucení. Například fotografie talíře naplněného vazkou kapalinou, upravená, aby vypadala jednou jako modrý gel a podruhé jako tělní tekutiny (viz Obr.1). Tyto dvojice byly hodnoceny osobami z různých kulturních regionů: Severní Amerika, Jižní Amerika, Evropa, Austrálie, Subsaharská Afrika, Severní Afrika, Střední východ, Dálný východ a Indie. U šesti ze sedmi párů obrázků byl ve všech regionech hodnocen jako nechutnější ten, který byl naaranžován jako zdraví ohrožující. Výjimku představoval pár škravky/housenky. V Evropě a Severní Americe byly škravky hodnoceny jako nechutnější, avšak v ostatních regionech byl výsledek buď opačný nebo nebyl statisticky významný.

Obr. 1: Zdroj <http://www.bbc.co.uk/science/humanbody/mind/surveys/disgust/index.shtml>

Statisticky významný byl rozdíl mezi hodnocením žen a mužů – všech sedm dvojic shledaly ženy nechutnějšími než muži. Součástí výzkumu byla i otázka, ve které měli respondenti vybrat ze šesti možností osobu, se kterou by nejméně rádi sdíleli zubní kartáček. 59,3 % respondentů vybralo poštovního doručovatele, 24,7 % nadřízeného z práce a jen 1,8 % respondentů vybralo partnera. Tento výsledek podporuje hypotézu, která tvrdí, že znechucení by mělo být pociťováno silněji při kontaktu s cizími osobami.

Z demografických údajů, které respondenti poskytli, byl zjištěn i vztah mezi věkem a prožitkem znechucení, který odpovídá hypotéze předpokládající, že tento prožitek slábne s poklesem reprodukční schopnosti jedince.

Výsledky výzkumu tedy podporují předpoklad, že znechucení je adaptací, která nám poskytuje ochranu před infekčními chorobami.

Zdroje

1. CURTIS, V., R. AUNGER a T. RABIE. (2004). Evidence that disgust evolved to protect from risk of disease. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences* [online]. 2004-05-07, vol. 271, Suppl_4, S131-S133 [cit. 2013-09-09]. DOI: 10.1098/rsbl.2003.0144. Dostupné z: <http://rspb.royalsocietypublishing.org/cgi/doi/10.1098/rsbl.2003.0144>
2. SLAMĚNÍK, Ivan (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Vyd. 1. Praha: Grada,

Obrázky dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/science/humanbody/mind/surveys/disgust/index.shtml>

Citace článku:

Benešová, K. (2013). Znechucení jako prevence infekčních chorob. *PsychoLogOn* [online]. 2 (1), s.129-130. [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://psychologon.cz/data/pdf/202-znechuceni-jako-prevence-infekcnich-chorob.pdf>>. ISSN 1805-7160.